

Protokoll från sammanträde i Region Skånes pensionärsråd

Tid: 2023-05-26 kl. 13.00–16.10

Plats: Kristianstad, Rådhus Skåne, rum 104

Närvarande:

Kerstin Engle, PRO

Lars Olsson, PRO

Willy Olsson, PRO

Inger Wennhall, PRO

Leif Singbrant, SPF

Lennart Nilsson, SPF

Christer Sterning, SPF

Owe Johansson, SPF

Katarina Erlandsson, SPF

Ulla-Britt Mattisson, SKPF

Ruth Wernolf-Nyberg, RPG

Linda Allansson Wester (M), Region Skåne

Carina Svensson (S), Region Skåne

Tommy Augustsson (S), Region Skåne

Maria Wharton-Stjärnskog (S), Region Skåne

Ingrid Karlsson (C), Region Skåne

Lars Lundberg (KD), Region Skåne

Steen Salling (SD), Region Skåne

Lena Östholm Munkberg (MP), Region Skåne

Sebastian Nilsson Qvist, sekreterare

Daniel Lyckestam, 1:e vice ordförande primärvårdsnämnden

Anita Jensen, Kultur- och hälsostrateg

Salma Tunå-Butt, medicinsk rådgivare

1. Inledning

Ordförande hälsar alla välkomna till mötet och dagordningen fastställs.

2. Val av justeringsperson

Owe Johansson, SPF, utses att jämte ordförande justera protokollet.

3. Kultur på recept

Primärvårdsnämndens 1:e vice ordförande Daniel Lyckestam berättar om primärvården. Information delges om primärvårdsnämndens arbete och hur dagens sjukvård ändrats gentemot hur vården var för några decennier sedan och vilken sorts utmaningar som sjukvården möter i verksamheten idag.

Kultur- och hälsostrateg Anita Jensen informerar om arbetet med projektet Kultur på recept. Kultur på recept innebär som koncept att man får en remiss eller hänvisningsbaserad gruppaktivitet. Det är oftast applicerat för personer som upplever psykisk ohälsa, men det kan användas för andra målgrupper också. Varaktigheten för dessa remisser brukar vara mellan 6 till 12 veckor och under denna tid deltar personerna involverade i olika konst- och kulturaktiviteter. Alltså får vårdgivare inom primärvården möjlighet att hänvisa till aktiviteter som vanligen står utanför sjukvårdens ramar. Det blir alltså en insats som kopplar människor till aktiviteter i sin närmiljö för att lindra sociala, psykiska och hälsorelaterade problem.

Genom dessa sociala remisser (eller hänvisningar) får man en holistisk syn på människan och kan stimulera samtliga sinnen och motivera sociala relationer. Aktuell forskning pekar mot att fler holistiska metoder behövs för att hantera

Kultur på recept, eller KuR, är ett pilotprojekt som pågått inom primärvården i Malmö under 2020-2021. Under en period om 10 veckor har patienter med psykisk ohälsa hänvisats till att delta i olika konst- och kulturaktiviteter, 2 gånger i veckan, 2 timmar per gång i en grupp med max 12 deltagare. Aktiviteterna har bland annat innefattat stadsvandring, gå på Malmö opera, besöka konstmuseum, gå på museum, delta i workshops, med mer. Totalt har man fått 128 remisser, 75 påbörjade programmet, 63 genomförde och 12 hoppade av.

Resultatet efter programmet visar i olika mätningar en signifikant ökning i hälsa och välbefinnande för de deltagande efter att ha genomfört programmet.

Kultur på recept finansieras via kulturnämnden.

Fråga ställs om det finns liknande projekt på andra ställen. Svaret är att det funnits, både i andra Regioner och i utlandet. Region Skåne har också haft ett liknande projekt några år tidigare.

Följande frågor ställdes till föredragande som inte kunde svaras på: Hur mycket budgetbeloppet är för projektets maximala kostnad per år, hur mycket kostnaden per deltagare är i behandlingen, hur utslussning från behandling till egenvård ser ut, samt vilket samarbete som kommer finnas med kommunerna.

4. Information om prostatavård och mammografi

Medicinsk rådgivare Salma Tunå Butt från Cancercentrum Syd informerar om prostatavård och mammografi inom regionens verksamhet.

Gällande mammografi så ges systematiska undersökningar för framtida hälsa och förhindra tidig död, svår skada eller funktionsnedsättning. Enligt socialstyrelsens regler ska screening vara avgiftsfri var 18-24 månad för kvinnor mellan 40-74 år. Man kallas antingen enligt folkbokföringen eller efter avstämning om knuta eller tidigare operation till röntgensjuksköterska. Undersökningen tar cirka 5 minuter och då görs en tvåbildsmammografi. Tvåbröstradiologer gör sedan en dubbelgranskning för att hitta potentiell cancer. Studier pågår om AI som komplement i dessa granskningar. Vid inga tecken på cancer får patienten ett friskrev, vid otillfredsställande bilder tas de om och vid misstänkt fynd får man en återkallelse. För närvarande har man 80 procents deltagande inom Region Skåne. Cirka 1 miljon kallas årligen, via detta hittar man ungefär 9000 nya fall årligen. Två tredjedelar av all bröstcancer i åldrarna 40-74 år upptäcks via screening. Detta minskar dödligheten med 16-25 procent. Lägre utbildning bland patienter har ett samband med lägre deltagande. Det finns därmed ett arbete för Regionen med att identifiera grupper och rikta information om mammografi.

Kvinnor över 74 år har rätt att begära mammografi kostnadsfritt om de känner oro för bröstcancer eller besvär.

Gällande prostataavård togs upp information om organiserad prostatacancer-testning. Region Skåne har haft ett Regionalt prostatacancercentrum i drift sedan 2019. På prostatacancercentrum arbetar både sjuksköterska, medicinsk sekreterare och läkare gemensamt. Inom regionens verksamhet utförs organiserad prostataspecifikt antigen-tester (PSA-test). Den oorganiserade PS-testningen har visat sig vara ineffektiv, resurskrävande och ojämlig. Upprepade tester görs helt i onödan medan vissa är omedvetna om testet, avstår eller nekas. Det är också olika hur värdena från testerna följs upp och det finns risk överdiagnostik, överbehandling eller att man missar cancer. Socialstyrelsen av rekommenderar screening för prostatacancer med PSA-prov med motivering att nyttan inte bedöms tydligt överväga de negativa effekterna på befolkningsnivå.

Region Skåne har beslutat att genomföra organiserad testning istället för screening. Man har istället organiserad uppföljning och utredning med höga krav på nytta och vetenskapligt stöd. Syftet blir att hitta specifik sjukdom, dela ut neutral information samt för fylla kunskapsluckor inför nationellt screeningprogram. Man riktar information om prostatacancer till män mellan 50-74 år, ger möjlighet till PSA-provtagning inom programmet, standardiserad uppföljning för att hitta män som behöver behandling, samt rationellt utnyttjande av sjukvårdsresurser. Målsättningen är att ”nä ut med begriplig information om prostatacancer-testning till så många män som möjligt och samtidigt skapa trygghet i beslut och uppföljning”

Idag har man ett automatiserat kallelsesystem (INCA), den sköter informationsutskick och provsvar. Information till berörda ges digitalt via 1177 med översättningar för de som behöver. En regional koordinator samordnar utredning och ansvarar för rådgivning. Under 2022 fick cirka 19 000 män utskick/kallelse, 6500 av dessa blev deltagare, 351 gjorde PSA-test, av dessa fick 128 biopsi indikation, 66 av dessa hade cancer och 44 fick aktiv behandling. Under hösten 2020 gjordes pilotstudie med 999 utskick för män i åldrarna 50, 62 och 62. 2021 innefattades samtliga män födda 1971, vilket var cirka 9000. 2022 innefattades män födda 1972 och 1966, total omfattande 18 000 män med 2års-kontroller för piloten. Under 2023 kommer man utvidga till fler åldersgrupper.

Jämfört med resten av Sverige är Region Skåne en föregångare inom OPT och är väl förberedda inför ett sannolikt kommande nationellt screeningprogram. 190 000 män i åldrarna 50-74 år kommer testas, men även om man inte tillhör denna grupp och har symtom ska man ändå utredas. Via 1177 kan man själv ta ställning till om man vill testas. Män som inte kallats, eller de män som känner oro, har möjlighet att utan kostnad få ett PSA-prov taget.

Rådet enas om att framföra till beslutade instanser i Region Skåne att man önskar en höjd ålder vad gäller screening (mammografi) för cancer och att man tills vidare bör informera allmänheten att man på eget initiativ kan efterfråga screening

5. Övriga frågor

Under övriga frågor diskuteras reglementet och det tydliggörs att reglementet som beslutades under föregående mandatperiod kommer att gälla tills vidare. Där planeras under överskådlig tid inte för några nya förändringar eller revideringar av reglementet.

6. Nästa möte

Nästa möte kommer att vara 11 oktober 2023 Rådhus Skåne Kristianstad.
Justeras

Linda Allansson Wester
Ordförande

Owe Johansson
SPF